

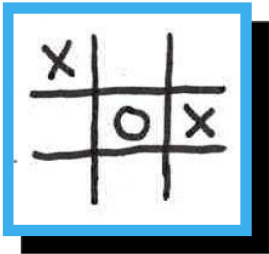
BURUDANI **bila gharama!**

Suki Kangas

Utangulizi

Burudani ni sehemu muhimu sana ya huduma ya watoto. Michezo na shughuli darasani husaidia kuvutia watoto zaidi kwenye darasa lako kusikia habari ya Yesu. Shughuli za burudani pia ni njia nzuri kwa watoto kujifunza, kuvutiwa na kupendezwa kwa urahisi na somo. Wanafunzi wengine hujifunza vyema kwa kusikiliza, lakini wengine hujifunza vyema kwa kuona au kwa kufanya jambo fulani. Mawazo mengi ya huduma ya watoto yanahitaji nyenzo fulani, lakini kitabu hiki kimejaa mawazo ambayo hayahitaji nyenzo isipokuwa mawe au majani machache. Tunadhania kuwa wengi wenu mnasoma kijitabu hiki kwenye simu zenu, kwa hivyo simu imejumuishwa katika mawazo kadhaa. Vinginevyo, hakuna nyenzo zinazonunuliwa zimejumuishwa kwenye kitabu hiki. Tunatarajia utapata furaha nyingi pamoja na watoto unapomwona Mungu akibadilisha moyo na maisha yao kupitia darasa lako!

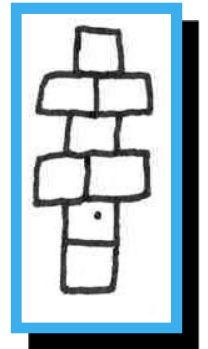
Mchezo wa Tic-tac-toe kwenye uchafu

Gawanya darasa katika timu 2. Chora ubao wa tic-tac-toe chini kwa kijiti. Waombe wanafunzi wakague maswali kuhusu somo, wakipishana kulingana na timu. Timu inapojibu kwa usahihi, inaweka alama yao (x au o) kwenye mraba. Timu inayopata alama 3 katika mstari mnyoofu itashinda!

Mchezo wa Hopscotch

Chora miraba ardhini kama muundo huu. Unaweza pia kuutumia kama mchezo wa mstari wa kumbukumbu kwa kuweka miraba ya kutosha kwa kila neno katika mstari wa kumbukumbu. Watoto lazima waruke kutoka mraba mmoja hadi mwingine, wakisema neno kutoka kwa mstari wa kumbukumbu. Tupa jiwe dogo kwenye mojawapo ya miraba, na wanafunzi lazima waruke mraba huo na kuruka juu yake.

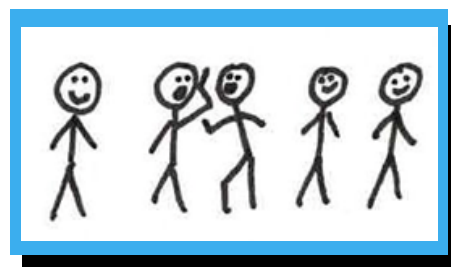
Pitisha makofi

Waambie wanafunzi waunde duara kama wamesimama. Waambie wanafunzi kwamba watakuwa wakipitisha makofi kuzunguka duara. Chagua mahali pa kuanzia na mtu huyo amgeukie mtu mwingine na uwafanye wote wawili wapige makofi kwa wakati mmoja. Mwanafunzi wa pili kisha anamgeukia mtu mwingine na wanapiga makofi kwa wakati mmoja. Ili mchezo uwe na ufanisi wanaopiga makofi wanapaswa kutazamana kwa macho na kutazama mikono ya kila mmoja mwanzoni. Ikiwa mchezo unakosa mpangilio, waambie wanafunzi wapunguze kasi. Watu wengine wanaweza pia kuanza kipiga makofi katika hatua za baadaye kwenye duara ili kuwe na makofi mawili yanayozunguka duara. Unaweza kutumia mchezo huu kama mapitio ya mstari wa kumbukumbu kwa kuwafanya waseme neno la mstari wa kumbukumbu kwa kufuatana na kila kupiga makofi.

Mchezo wa simu

Anza kwa kunong'ona neno au mstari mifupi wa maneno kwa mtu wa kwanza. Mtu huyo kisha anainong'oneza kwa mtu anayefuata ambaye anamng'oneza mtu anayefuata na kadhalika. Acha mtu wa mwisho aseme alichosikia kwa sauti na ufurahie jinsi matokeo yanaweza kuwa tofauti. Waambie watoto kwamba tunahitaji kujisomea Neno la Mungu, si kutegemea kusikia tu kutoka kwa wengine.

Vielelezo kwenye simu yako

Kabla ya darasa, tafuta picha zinazoendana na somo lako. Baadhi ya mifano ni picha za kisasa za maeneo yanayotajwa katika hadithi ya Biblia, michakato kama vile kupura ngano, michoro na vielelezo vya hadithi ya Biblia, nyuso za watu walio na hisia ambazo huenda wahusika katika simulizi la Biblia walihisi. Wazo ni kwamba unafaa kuwapa watoto kitu cha kuona cha kujifunza kwa njia nyingine isipokuwa kusikia, bila kuchapisha wala kuchora chochote.

“Tafuta mtu ambaye...”

Hiki ni shughuli nzuri ili kujuana. Mwalimu anatoa maagizo kama, "Tafuta mtu ambaye amevaa shati ya rangi sawa na yako!" Kisha wanafunzi wote wanaungana na wanafunzi wengine waliovaa rangi ya shati sawa. Toa maagizo zaidi, kama vile watu waliozaliwa katika mwezi sawa, watu wanapendelea kipindi sawa cha televisheni, wanaopendelea chakula sawa, wanaovaa viatu vya ukubwa sawa, walio na idadi sawa ya ndugu, n.k. Jaribu kujumuisha mambo ambayo yanahitaji kuzungumza kidogo ili kubaini. Pia jumuisha utofauti, si tu mambo yanayofanana tu, kwa mfano siku ya kuzaliwa zilizoachana na miezi 6 au wapenda paka pamoja na wapenda mbwa.

Pitisha kijiti

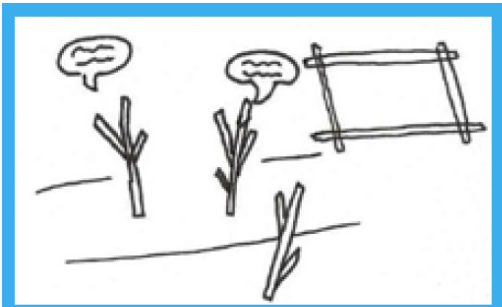
Kuanza, kila mtu aketi kwenye mduara na uchague mtu mmoja awe “hicho,” na umpe kijiti. Kisha mwalimu anauliza swali la pitio la somo kama hili, “Taja wahusika 5 kutoka katika somo la leo la Biblia.” Kila mtu anaanza kupitisha fimbo kwa mtu aliye upande wake wa kulia huku mtu ambaye ni “hicho” lazima ataje wahusika 5 kutoka kwenye hadithi ya Biblia kabla ya kijiti kurudi kwake. Ikiwa hatamaliza, bado yeye ni “hicho”. Ikiwa atamaliza, basi yeyote anayeshikilia kijiti wakati wa kumaliza jibu sasa yeye ndiye “hicho”. Jumuisha maswali mengine ya mapitio, kama vile kunukuu mstari wa kumbukumbu, kusimulia hadithi au kurejelea masomo yaliyopita.

Hadithi ya kijiti

Kusanya vijiti, mawe, au majani na uyatumie kama wanasesere au wahusika wa kuigiza na mwigize nazo hadithi ya Biblia. Unaweza pia kuwafanya watoto waigize hadithi ya Biblia kwa zamu, ukiruhusu kila mtoto aigize sehemu ya mhusika mmoja katika hadithi. Kwa hadithi ya kina zaidi, tumia vijiti kuashiria kuta za majengo madogo, barabara na matukio kwa wahusika wa vijiti.

Hadithi ya kijiti

Kusanya vijiti, mawe, au majani na uyatumie kama wanasesere au wahusika wa kuigiza na mwigize nazo hadithi ya Biblia. Unaweza pia kuwafanya watoto waigize hadithi ya Biblia kwa zamu, ukiruhusu kila mtoto aigize sehemu ya mhusika mmoja katika hadithi. Kwa hadithi ya kina zaidi, tumia vijiti kuashiria kuta za majengo madogo, barabara na matukio kwa wahusika wa vijiti.

Igiza hadithi

Kuigiza hadithi kunaweza kufurahisha sana. Njia moja ni kupanga baadhi ya watu wa kujitolea kabla ya wakati. Njia nyingine (inayoweza kuwa ya kufurahisha zaidi kwa wanafunzi) ni kuwafanya wanafunzi wenyewe waigize hadithi unapoisimulia. Ikiwa una darasa dogo, washirikishe wanafunzi wote kwenye hadithi. Ikiwa una darasa kubwa, omba watu wa kujitolea waigize. Wakati unasimulia hadithi, tulia na uwape muda wa kuigiza kila sehemu.

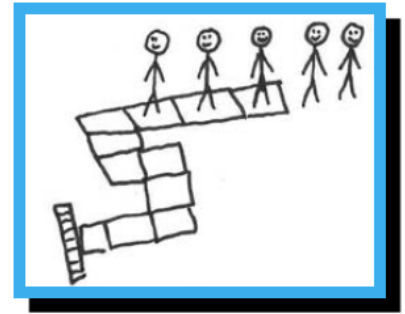
Mchoro wa moyo wa jani

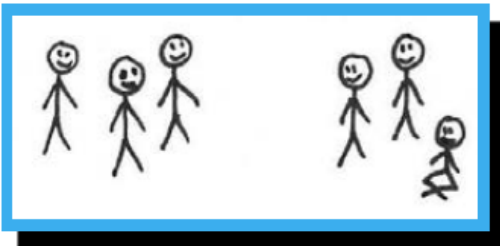
Kabla ya darasa, pata jani kubwa kutoka nje. Kata vipande vipande hadi ubaki na umbo la moyo. Tumia upande wa chini wa jani kama mfano wa moyo usio na Mungu na uzungushe ili kuonyesha upande juu kama kielelezo cha Mungu akibadilisha mioyo yetu.

Tathmini ya bodi ya mchezo

Ikiwa uko eneo la ndani na vigae au sehemu maalum kwenye sakafu, yazingatie kama miraba kwenye ubao wa michezo. Ikiwa uko eneo la nje, chora miraba ardhini. Unda timu 2 na uwaambie watoto wajipange mbele ya mraba, alama ya kwanza, n.k. ya ubao wa mchezo wako ulioundwa. Uliza swali la mapitio kutoka kwa masomo, ukibadilishana kati ya timu. Timu inapojibu swali kwa usahihi, mtu wa kwanza anasonga mbele kwa mraba 1 na mwenzake anachukua nafasi aliyoacha nyuma yake. Wanapojibu maswali kwa usahihi, timu inaweza kusonga mbele hatua kwa hatua mraba mmoja kwa wakati. Timu ya kwanza kufika kwenye mraba wa mwisho itashinda. Tayarisha maswali ya mapitio kabla ya wakati ili kuwa na maswali ya kutosha kukamilisha ubao wa mchezo.

Mchezo wa kukagua wa “Zama au ogelea”.

Gawanya darasa katika timu mbili na uwaambie wahamie pande tofauti za chumba. Tayarisha maswali ya mapitio kabla ya wakati kutoka kwa masomo yaliyopita shule ya Jumapili.

Kwenye simu yako unaweza kuyaandika katika baadhi ya programu ya kuandikia dokezo au unaweza kutuma maandishi kwa mtu wa kujitolea. Kwa mchezo, badilisha kati ya timu na uulize timu swali la mapitio. Ikiwa watajibu visivyo, mmoja wa washiriki wa timu yao “anzama” kwa kukaa chini au kuhamia upande huo mwingine. Ikiwa timu itapata swali kwa usahihi, inaweza kumzamisha mchezaji kutoka timu hiyo nyingine au kuokoa mmoja wa washiriki wa timu yao aliyezama.

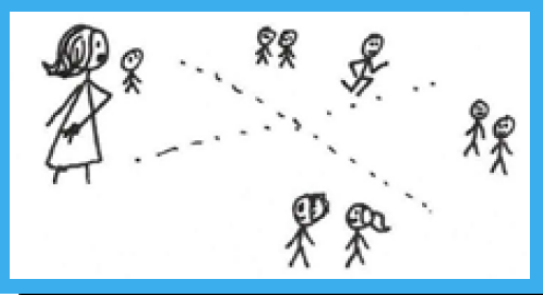
Ramani ardhini

Kwa hadithi ya Biblia ambapo mhusika anasafiri kwenda maeneo mbalimbali (safari za Paulo, Yona kwenye mashua kuelekea Tarshishi kisha kwenye nyangumi kurudi pwani kisha kwenda Ninawi), tafuta ramani mtandaoni kwenye simu yako. Ondoa nafasi ya uchafu ardhini kisha chora ramani na uweke mawe ili kuashiria maeneo tofauti. Unaweza pia kuwashirikisha watoto katika kuchora ramani au kuweka mawe kuwakilisha miji tofauti kama mbinu nyingine ya kufundisha inayohusisha kuona na kutenda.

Ikiwa una wanafunzi na nafasi ya kutosha, unga ramani kubwa zaidi kwa kuwafanya watoto wenyewe wawakilishe miji, au mstari wa watoto wanaowakilisha ukanda wa pwani.

Kona Nne

Teua pembe 4 darasani au kwenye eneo la kufundishia zenye namba 1 hadi 4. Mwalimu anaposema, "Tayari, nenda!" watoto wanakimbilia kwenye kona wanayotaka. Kisha mwalimu anasema nambari na wanafunzi wote kwenye kona hiyo yenye nambari wanaondoka mchezoni. Rudia hii hadi iwe ni mtoto 1 tu amesalia. Ili kuzuia kutumia nyenzo na kuzuia upendeleo, mwalimu anaweza kushikilia mkono wake nyuma ya mgongo wake akiwa na nambari iliyochaguliwa kabla ya kusema, "Tayari, nenda!"

Densi ya kugandisha

Cheza wimbo kwenye kifaa chako cha mkononi au imba na upige makofi. Wakati muziki unacheza, watoto wanacheza dansi. Mara tu muziki unapoacha, watoto wanapaswa kujigandisha katika nafasi waliopo na hawawezi kusonga. Yeyote anayesongoa anaondoka mchezoni na lazima aketi chini. Cheza hadi kuwe na mshindi mmoja tu.

"Wimbo wa kulala"

Hii ni shughuli ya kufurahisha kwa watoto wadogo. Watoto wajifanye wamelala huku ukisema, "Wanalala, wamelala, watoto wote wamelala. Na walipoamka, wote walikuwa ---." Sema wanyama, wadudu, au vitu mbalimbali, na watoto waigize vitu hivyo.

Hadithi ya mzunguko

Shirikianeni pamoja kutunga hadithi ya kipuuzi, huku kila mtu akiongeza kishazi chake. Mtu wa kwanza anaanza hadithi na kitu kama, "Mvulana mdogo anayeitwa Fred alikuwa kwenye bustani wakati..." Kila mtu anaongeza mchango kwenye hadithi. Kadri ilivyo ya kipuuzi ndiyo itakuwa bora!

Kwa wanafunzi wakubwa: katikati ya hadithi ya kipuuzi, sitisha hadithi na uulize jinsi wahuika wanaweza kutekeleza kile wamejifunza kutoka kwa somo.

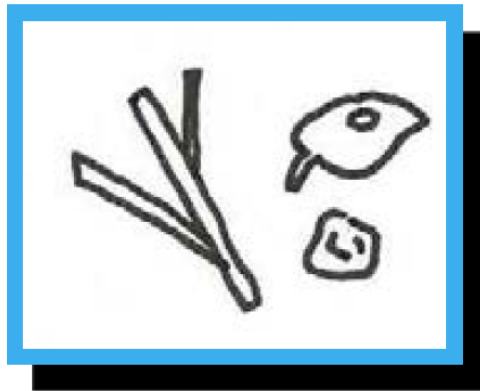

Athari ya sauti ya mvua kupitia umati

Wakati wa hadithi ya Biblia inayohusisha mvua au dhoruba, fanya shughuli hii pamoja na kundi kubwa la watoto. Gawanya kundi katika vikundi 2 hadi 4. Waonyeshe hatua 4 za athari za sauti za mvua ambazo watakuwa wakifanya: kusugua mikono, kufyatua/kupiga vidole, kupiga makofi, kisha kupiga miguu yao huku wakikanyaga chini na kutoa sauti za upepo kwa vinywa vyao. Anza kwa kuashiria kikundi cha kwanza na wafanye kitendo cha kwanza. Kisha elekeza kwa cha pili ili waanze, kisha cha tatu. Hatua kwa hatua elekeza vikundi tena kwa kitendo kinachofuata katika mfululizo na kadhalika hadi isikike kama dhoruba kubwa. Kisha kwa utaratibu elekeza kila kikundi kifanye kitendo kidogo hadi isikike kama dhoruba imepita na yote yametulia tena.

Uwindaji wa vitu vya nje

Wajulishe watoto orodha ya vitu wanavyohitaji kutafuta nje. Kwa mfano, jiwe jekundu, jani ambalo wadudu wamekula, kijiti chenye tawi moja, nk. Yeyote anayepata orodha ya vitu kwanza atashinda.

Kama ilivyo na uwindaji huu wa vitu mahususi, tunaweza kuwa tukitafuta kazi ya Mungu inayotuzunguka kila wakati. Kama vile kupata jiwe la rangi mahususi au jani mahususi, tunaweza kupata fadhili au unyenyekevu katika matendo ya mtu fulani, kutazama Mungu akiabadilisha moyo wa mtu fulani, au kumtazamia Mungu akiendeleza mambo haya katika maisha yetu wenyewe.

Mbio za kupokezana!

Mbio na mbio za kupokezana ni nzuri kwa sababu kunaweza kuwa na aina nyingi bila kutumia nyenzo yoyote. Kwa mbio za kawaida za kupokezana, wagawanye wachezaji katika timu sawa na kila timu isimame kwenye mstari. Mtu wa kwanza kwenye mstari lazima akimbie hadi mstari wa kumaliza uliowekwa (k.m., mtu wa kujitolea, mti, mwamba, ufa kwenye sakafu, nk) na kisha kurudi. Mchezaji wa kwanza anagusa mkono wa mchezaji wa pili, na wakati huo mchezaji wa pili anaweza kuanza kukimbia. Endelea kwa kila mwanatimu. Timu ya kwanza kumaliza ni mshindi.

Aina Tofauti:

- Ruka kwa mguu mmoja
- Ruka ruka
- Zunguka
- Tambaa kwa mikono na magoti
- Kila mguu lazima ukingamane mbele ya mguu mwingine
- Unapopiga kila hatua mbele, gusa kisigino hadi kidole cha mguu mwingine
- Kwa Jozi: shikana mikono na mwenzio na mzunguke hadi mstari wa kumaliza
- Kutumia Vizuizi: ikiwa eneo lako lina miti kadhaa, miamba mikubwa, au ikiwa darasa lako lina viti, panga njia ya kuvutia zaidi ya kukimbia badala ya mstari ulionyooka.
- Sema mstari wa kumbukumbu kwenye mstari wa kumaliza. Weka mtu mmoja katika sehemu ya kumaliza kwa kila timu ili athibitishe kuwa mstari wa kumbukumbu umenukuliwa kwa usahihi. Ikiwa mstari umenukuliwa visivyo, mchezaji lazima aseme tena kabla ya kukimbia kurudi kwenye timu yake.

Mbio za kupuliza majani

Kusanya majani madogo, yenye uzani mwepesi. Kila mchezaji anapata jani na kukimbia akipuliza jani hadi kwenye mstari wa kumaliza. Hawawezi kugusa jani na sehemu yoyote ya mwili wake.

Mbio za pua

Mpe kila mchezaji jiwe ndogo. Hakikisha mawe yanalingana kwa ukubwa, ulaini na mvingo ili kuifanya iwe sawa kwa kila mtu. Wachezaji lazima wasukume jiwe hadi mstari wa kumaliza kwa kutumia pua zao tu. Ikiwa wanagusa jiwe kwa mikono yao, lazima warudi kwenye mstari wa kuanzia na kuanza upya. Mchezaji wa kwanza kuvuka mstari wa kumaliza na jiwe atashinda.